

Klein en dapper

KATERN
JANUARI
2016

Katern met portretten van enkele kleine gemeenten die ondanks het geringe aantal actieve kerkleden het vuur brandend weten te houden. Met onder meer:

- > Woudsend:
"Met al die vrijwilligers is veel meer mogelijk"
- > Ammerstol:
"De kerk is van het hele dorp"
- > Terheijden-Wagenberg:
"Onze kracht ligt in gastvrijheid"
- > Renesse-Noordwelle:
midden tussen de mensen
- > Weert-Budel:
sterke wil om op eigen benen te staan

Protestantse
Kerk

Klein zijn: doorgaan met dingen die energie geven

Op zondagmorgen zit een kleine groep mensen in de kerk. Ze begroeten elkaar enthousiast. De gastheer is benieuwd hoeveel kerkgangers er vanmorgen zullen zijn. Bij het naastgelegen hotel is een bus vol toeristen gearriveerd. Daardoor schuiven er nog vijftien mensen aan. Dat betekent dat er deze morgen dertig kerkgangers zijn. Met elkaar hebben ze het goed. Vanmorgen gaat hun eigen voorganger voor die ze met een aantal andere dorpen delen. Ze proberen hun eigen vierplekken overeind te houden, ondanks dalende aantallen kerkbezoekers en leden. Want als de kerk dicht gaat, dan vertelt niemand hier in dit dorp nog het verhaal van God.

Plaatselijke gemeenten proberen niet alleen het hoofd boven water te houden en om zich heen te kijken, ze zwemmen ook. Ze werken dapper door om het verhaal gaande te houden en zijn daarin creatief. Ze denken: als we niet langer elke zondag een eigen voorganger hebben of er één kunnen laten komen, wat kunnen we dan wel? We kunnen bijvoorbeeld mensen vragen om met elkaar een dienst voor te bereiden. Dat is niet alleen inspirerend voor de voorbereidingsgroep, ook de gemeenteleden zijn enthousiast.

KEUZES MAKEN

Klein zijn betekent vaak keuzes maken. Wat doen we nog wel, wat niet meer? Klein zijn betekent: doorgaan met de dingen die energie geven. Klein zijn betekent: activiteiten bedenken die in overleg met dorpsraden of plaatselijke belangengroepen aansluiten bij wat bij mensen leeft. De kerk open stellen voor plaatselijke activiteiten zoals concerten, tentoonstellingen en andere evenementen. Rond Kerst bijvoorbeeld een mooie kerstwandeling, in overleg met het dorp en met vrijwilligers uit het hele dorp. Of een herdenkingsmoment op de plaatselijke begraafplaats met Allerzielen. Het levert geen mensen op voor de kerkelijke taken, maar het laat wel zien hoe de kerk van betekenis kan zijn voor het dorp.

KLEIN EN DAPPER

In dit katern vindt u een aantal verhalen van kleine gemeenten die sterk

zijn in wat ze doen. Zo ligt in Terheijden-Wagenberg de kracht in gastvrijheid, is in Woudsend een levendige dorpskerk dankzij de vele vrijwilligers (ook van buiten de kerk), zoekt Ammerstol altijd naar contactmomenten tussen hen die kerkelijk betrokken zijn en zij die dat niet zijn, en gaat in Renesse-Noordwelle de pastorale bijstand veel verder dan de kaartenbak. Dat levert veel *goodwill* naar de kerk op en vertaalt zich zelfs in Kerkbalans-bijdragen van buiten de kerk.

Kleine gemeenten zijn niet alleen klein. Ze stralen soms iets uit waar anderen zich aan spiegelen – hé, dat kan ook. Klein kan ook betekenen dat de lijnen heel kort zijn en je sneller

tot handelen komt zonder alle schijven van vergaderen en afstemmen. Klein maar dapper zeggen ze dan. Daar hoor ik vooral het woord dapper in, moedig je weg gaan. Misschien is het beter om te zeggen: klein *en* dapper. Als kleine gemeente de dingen doen die belangrijk zijn en die helpen je plek in de samenleving in te nemen. Het verhaal van God met mensen, het verhaal dat de kerk van oudsher viert en deelt, gaande houden in het vertrouwen dat het vrucht zal dragen. Dat houdt mensen gaande, dat houdt de kerk gaande.

EVI DE VRIES-BAARLINK
gemeenteadviseur
in de Protestantse Kerk

Klein zijn betekent bijvoorbeeld aansluiten bij wat bij mensen leeft. Foto Kersttheatertour Hoorn

Woudsend: "Met al die vrijwilligers is veel meer mogelijk"

De Protestantse Gemeente Woudsend is met bijna zeshonderd mensen in de kaartenbak klein maar heeft een grote groep van meer dan honderd vrijwilligers, ook van buiten de kerk. Daardoor lukt het om een levendige dorpskerk te zijn.

Deze protestantse gemeente maakt er werk van dorpskerk te zijn, naar het model van ds. Wim Beekman die met de slogan 'Leve de dorpskerk' er voor pleit dat de kerk in het eigen dorp moet blijven: als een plek waarmee iedereen die dat wil verbonden kan zijn. "Ik denk dat we daar goed in slagen", meent ds. Renske Bosman-Romkema. "Doordat we als kerk een gezicht hebben, krijg ik in ontmoetingen in het dorp vaak een reactie op een dienst of een activiteit van de kerk. De kerk is bij ons echt een plek waar je terecht kunt bij vreugde en verdriet, een plek waar je kunt schuilen, zoals na de ramp in 2012 toen een jong gezin uit het dorp in Italië omkwam. Iedereen voelde zich betrokken en sprak waardering uit dat de kerk een plek van ontmoeting en troost mocht zijn."

GOEDE BUREN

Samenwerken is het toverwoord in Woudsend. "Aan de mensen in het dorp hebben we goede burenen. Wat dat betreft past het startzondagthema helemaal in ons plaatje. De startzondag organiseerden we samen met 'kerk en school'. We begonnen de dienst in de kerk, gingen voor de workshops naar de school, de afsluiting was weer in de kerk en de lunch vervolgens in de school. Mooi is dat er ook niet-kerkelijk betrokken ouders van kinderen op de school op deze kerk-en-schooldiensten afkomen." Samengewerkt wordt met de rooms-katholieke parochie die ook klein is: oecumenische vieringen, jeugdwerk, een uitvoering van de Passion waar ook de scholen en het dorp aan meewerkten. Tijdens de Open Monumentendag en andere activiteiten wordt samengewerkt met de ondernemersvereniging en commissies uit het dorp. "Zonder al die vrijwilligers is er veel minder mogelijk dan nu", meent ds.

Het dorp loopt uit tijdens de uitvoering van de Passion, april 2014.

Bosman. "Ik waardeer hen enorm. We hebben ze voor allerlei gelegenheden. Voor onze jaarlijkse filmavond of etentjes voor alleengaanden in het dorps huis bijvoorbeeld." In het dorp en voor het dorp is ook de gespreksgroep 'rond de tafel' die in een restaurant wordt gehouden. "Hier praten we met voornamelijk randkerkelijke mensen die niet in de zondagse dienst komen, en enkele mensen van buiten. Mensen die meedoen bereiden de gesprekken zelf voor." Ook na de jaarlijkse openluchtdienst bij het meer worden gesprekken gevoerd met bezoekers over wat zo'n dienst met hen doet en wat ze zoeken in het geloof. Gesprekken zijn ook mogelijk tijdens de zaterdag voor de laatste zondag van het kerkelijk jaar als de kerk open is voor het dorp, als een plek van gedenken.

SAMEN VOOR HET DORP

Ds. Bosman is ervan overtuigd dat de kerk een plek heeft in de maatschappij. "We zijn maar klein, maar met elkaar beleven we mooie dingen. We proberen uit te dragen dat de kerk niet een gesloten instituut is maar een plek om zin te vinden. Samen met de andere 'spelers' in het dorp gaan we voor het dorp. Als je probeert elkaar van dienst te zijn, dan is het goed samenleven met elkaar. En juist dat dienstbaar zijn is voor mij de kern van dit alles. Dan komen we uit bij de kerk als plek waar anderen zich mee verbonden kunnen voelen."

JANET VAN DIJK
communicatieadviseur
in de Protestantse Kerk

Sellingen: 'Preeklezen is hier heel gewoon'

Ook als er geen voorganger is, gaan de kerkdiensten in de kleine Gereformeerde Kerk van Sellingen gewoon door. "We zijn er heel zelfstandig en flexibel door geworden", vertelt een van de preeklezers, Dik Koopmans.

Het kan gebeuren dat een predikant niet komt opdagen of plotseling ziek wordt en niet voor kan gaan. Dan ligt in de meeste gemeenten wel een preek op de plank die gelezen kan worden. In de Gereformeerde Kerk in het Groningse Sellingen is dit heel gewoon. In deze kleine, actieve gemeente met zo'n tweehonderd leden waarvan er ongeveer zestig op zondag in de kerkbanken zitten, vervullen veel leden een rol in het reilen en zeilen van de gemeente, ook als het gaat om de zondagse eredienst. De gemeente beschikt al heel lang over een parttime predikant voor anderhalve dag in de week die met name voor het pastoraat beschikbaar is. "Voor de zondagse diensten wordt vaak naar een emerituspredikant gezocht die voor kan gaan", vertelt Dik Koopmans, voorzitter van de

werkgroep Kerk en Samenleving. "Maar soms is niemand beschikbaar. We hebben een paar jaar geleden besloten een groepje gemeenteleden te formeren die de dienst kunnen leiden. Toen we een tijdlang helemaal geen predikant hadden, hebben we deze gemeenteleden meer ingezet. Zo breed hebben we het niet, een predikant inhuren kost geld en de gemeenteleden doen het voor niets."

EXPERIMENTEN

De preeklezersgroep bestaat uit zeven mensen, mannen en vrouwen. Ze zijn minimaal één keer per jaar aan de beurt, en dat moet volgens Koopmans ook wel om een beetje ervaren te worden. Het bevalt goed. Deze preeklezers zorgen niet alleen voor een preek maar voor de invulling van de hele dienst.

Koopmans: "We halen de preken uit betrouwbare bronnen. Soms hebben we daarvoor contact met vorige predikanten. Of we gebruiken een exemplaar van de prekenreeks *Menigerlei Genade*, een tot voor kort verschijnend tijdschrift voor preeklezers. We verzinnen niet iets zelf. Leuk is dat we als 'preeklezers' ook af en toe een andere vorm bedenken, zoals meditatieve momenten in een dienst met behulp van een beamer voor beeld en geluid. Of we vragen de a capella groep om mee te werken, of de muziekvereniging. Twee keer per jaar wordt de kerkdienst opgenomen voor de regionale radio. We weten dat die behoorlijk goed worden beluisterd, dus maken we iets speciaals van die diensten."

CURSUS

De preeklezers hebben allemaal een cursus gehad, gegeven door de gemeenteadviseur. Koopmans: "Daar krijg je goede tips. Een dienst begeleiden is best veel werk. Je bekijkt welke zondag in het kerkelijk jaar het is en past daar de sfeer op aan, je zoekt in verschillende bundels naar geschikte liederen, je inventariseert wat er in de gemeente speelt, voor de gebeden. Maar het is mooi om te doen. Ik heb zelf een keer de dienst op de laatste zondag van het kerkelijk jaar gedaan, dat was heel bijzonder."

Gemeenteadvisers geven cursussen voor het plaatselijk kerkelijk kader, waaronder cursussen op maat, zoals een cursus preeklezen. De cursus wordt ontwikkeld en aangeboden door het toerustingscentrum PCTE. Meer informatie via www.protestantsekerk.nl/pcte.

JANET VAN DIJK
communicatieadviseur
in de Protestantse Kerk

Ammerstol: 'De kerk is van het hele dorp'

In het hart van het dorp Ammerstol aan de rivier de Lek in de Krimpenerwaard staat aan het kerkplein de hervormde Dorpskerk. Het dorp met vijftienhonderd inwoners kent een bloeiend verenigingsleven. De kerk doet daar volop aan mee. Predikant Roel Braakhuis en kerkenraadsvoorzitter Jannie van den Oever vertellen over de 'kerk van het hele dorp'.

De inwoners van Ammerstol zien de kerk die in het hart van het dorp staat als een belangrijk gebouw. Van den Oever: "Veel dorpsactiviteiten vinden plaats op het kerkplein voor de kerk. Dorpsbewoners lopen dan naar de ruimte achter de kerk voor 'koffie Achterom'. De kerk geeft mensen erkenning en het gevoel van 'wij bestaan als dorp'. Daarom is de kerk van het hele dorp."

De verbondenheid met dorpsbewoners is heel gewoon. "Iedereen krijgt het kerkblad, en alles wat we doen is voor iedereen. Zo gaan de dominee en ouderlingen ook op bezoek bij niet-kerkelijk betrokkenen en is diaconale ondersteuning vanzelfsprekend voor ieder die dat nodig heeft."

BRUG NAAR HET DORP

Braakhuis: "We denken in ons kerkenwerk altijd na over hoe we de brug kunnen slaan naar het dorp. We zoeken naar contactmomenten tussen hen die kerkelijk betrokken zijn en zij die dat niet zijn, vanuit de overtuiging dat goed en vruchtbaar leven voor iedereen bestemd is." Bloemen uit de kerk gaan dan ook naar dorpsbewoners die een bloemetje kunnen gebruiken. Ook Kerst levert goede contactmomenten op. Tijdens de kerstmarkt die voor het kerkgebouw gehouden wordt kunnen dorpsbewoners kerstwensen op een papieren kerstbal schrijven. Braakhuis: "Die kerstballen worden in de kerstboom gehangen. Aan de hand van de wensen van de dorpsbewoners wordt de kerstpreek geschreven."

Tijdens de gedachtenisdienst worden de namen van alle overledenen uit het dorp genoemd, als de nabestaanden dat willen. Zij worden uitgenodigd de dienst bij te wonen. "De meeste mensen gaan daarop in.

Zij die er niet op ingaan, weten dat tijdens deze dienst voor hen gebeden wordt."

KOMT RECHT

Dat het dorp zich betrokken voelt bij de kerk, bleek ook toen geld nodig was voor de aangetaste funderingspalen van de kerktoren. Onder het motto 'Samen sterk voor de Ammerse kerk' werd jongeren van het dorp gevraagd of zij wat voor de kerk konden betekenen. Zij overlegden onderling en legden vervolgens hun plan voor: dorpsbewoners kopen een strippenkaart waarmee ze langs alle verenigingen en organisaties, ook de kerk, van het dorp gaan om deel te nemen aan een activiteit. Aan het eind van de dag werd een dorpsbarbecue gehouden. Opbrengst voor de kerk: 1150 euro.

Braakhuis en Van den Oever bevelen aan om als kleine gemeente de verwachtingen niet te hoog te stellen om de moed erin te houden. En om activiteiten te organiseren die energie geven en enthousiasme genereren. Van den Oever: "Er is een uitspraak in het dorp: 'Komt recht', en het komt ook altijd goed. We hebben als kerk weliswaar geen geld, maar er zijn wel mensen die willen helpen of advies willen geven. Samen staan we ergens voor. Dat geeft elan in de kerkenraad en in het kerkenwerk." Braakhuis: "En stop met tobben! Laat het 'als... dan-denken' los en wees realistisch. Wanneer je het zorgen maken loslaat, ontstaat er ruimte en zie je meer de mogelijkheden dan onmogelijkheden. Als God je iets opdraagt, geeft God je ook de kracht het te doen."

LYDIA ROOSEDAAL
gemeenteadviseur
in de Protestantse Kerk

Jannie van den Oever en Roel Braakhuis in de kerk van Ammerstol. Foto Sjaak van Buren

Renesse-Noordwelle: midden tussen de mensen

De naam Renesse is voor veel mensen synoniem met toerisme. De hervormde Jacobuskerk, te midden van de disco's en terrassen in dit dorp op het eiland Schouwen, heeft een trouwe kern van vijftig kerkbezoekers en bijna twee keer zoveel vrijwilligers. De predikant, Piter Goodijk, wordt gedeeld met het nabijgelegen Noordwelle. De Corneliuskerk daar richtte onlangs 'Kloosterwelle' op, de tweede pioniersplek in Zeeland.

"We zeggen wel: Renesse is hectiek, Noordwelle rustiek", zegt Goodijk. "Kloosterwelle biedt elke woensdagavond om 18.00 uur een vesper met warme maaltijd na. Het zijn kleine groepen van tien tot vijftien mensen uit de regio die deelnemen. Er is een actief

pioniersteam, waarin mensen met verschillende achtergronden deelnemen. We constateren behoefte aan een 'kloostersfeer'. We willen het gaan uitbouwen en ook retraitsdagen een plaats geven."

Een pioniersplek trekt in de regel mensen van buiten de kaartenbak. Omdat kerkelijke aandacht volgens Goodijk hoe dan ook over de grenzen van de kaartenbak heengaat heeft hij het dorpspastoraat ingevoerd. De actieve gemeenteleden houden in hun straat in de gaten wie bezoek en een bloemetje nodig heeft. Ze vragen vrijmoedig of ze binnen mogen komen. Onderscheid wordt er niet gemaakt. Die brede vorm van pastorale bijstand leidt ook tot rouwbezoek en uitvaarten van mensen die geen lid zijn van de kerk. Allen krijgen een In Memoriam in de kerkkrant die huis-aan-huis wordt verspreid én worden genoemd op de laatste zondag van het kerkelijk jaar. Goodijk constateert een toenemende goodwill naar de kerk. Dat vertaalt zich zelfs in Kerkbalsbijdragen van buiten de kerk.

MIDDEN TUSSEN DE MENSEN

De kerk moet zich niet opsluiten maar blijven pionieren om midden tussen de mensen te blijven, vindt Goodijk. "Ik spreek nogal eens jongeren in het café en op straat. Ze zijn heel open over geloofszaken. Het gaat erom dat we het gesprek aangaan. Als gemeenteleden hun kerk 'binnenstebuiten' durven keren, krijgt de kerk een ander imago." Toen een aantal jonge vrouwen belijdenis deed, nodigden ze hun vriendenkring uit, het merendeel niet kerkelijk. "Ik vond het dapper dat ze dat durfden in een omgeving die nogal sceptisch staat tegenover de kerk. En de nodigden waren ook nog enthousiast over de dienst."

De kerk kreeg ook een ander imago toen ze op uitnodiging van de ondernemers open was tijdens een avontuurlijk nachtelijk evenement, 'de Fjoertoer'. Drieduizend (!) mensen kwamen de kerk in en lieten zich verrassen door de sfeer en de muziek.

Tijdens de Renessedag, een jaarlijks terugkerend evenement op de zaterdag na Hemelvaart. De wereld van kerk, tennis en voetbal werken samen, gesteund door de ondernemers in het dorp. Foto: André van Leeuwen

Weert-Budel: sterke wil om op eigen benen te staan

"Onze gemeente is klein maar qua oppervlakte een van de grootste in Nederland", vertelt ds. Jan Compagner van de Protestantse Gemeente Weert-Budel. Op zondag zitten er gemiddeld vijftig mensen in de kerk, in een 'werkgebied' dat een deel van midden-Limburg en zuidoost-Brabant omvat. Een geïsoleerde en tamelijk unieke positie in deze overwegend rooms-katholieke omgeving. Voor protestanten in de verstrooiing is er weinig te kiezen.

Wat betekent het om de enige protestantse gemeente te zijn midden in een groot rooms-katholiek gebied? Compagner: "De oecumenische gesprekken gaan wat moeizaam, maar we laten ons niet uit het veld slaan. We hebben goede contacten met katholieke burens en vrienden. Onze gemeente kan met

Terheijden-Wagenberg: 'Onze kracht ligt in gastvrijheid'

Wie op zondagochtend in het witte kerkje in Terheijden gaat kijken, ziet zo'n dertig kerkgangers in een gebouw dat er meer dan honderd kan bergen. Gelukkig maar dat zo'n getal geen meetpunt is voor betrokkenheid. De Protestantse Gemeente van Terheijden-Wagenberg mag dan klein zijn, ze is zichtbaar en initiatiefrijk aanwezig. Met slechts enkele tientallen actieve leden kun je Terheijden-Wagenberg gerust een gemeente met lef noemen.

De Protestantse Gemeente Terheijden-Wagenberg, even ten noorden van Breda, telt 93 doopleden en 148 belijdende leden. Predikant Bert Fockens, werkzaam als geestelijk verzorger bij de zorginstelling voor mensen met een verstandelijke beperking SOVAK, wordt voor 30% van zijn tijd 'uitgeleend' aan de kerk. Dat betekent dat er ook altijd enkele bewoners van SOVAK zijn te vinden in de kerkdienst. En zes zondagen per jaar houdt de gemeente een viering binnen deze instelling. Mariëtte Verkerk is voorzitter van de kerkenraad. "Dat onze predikant daar werkt, is een verrijkende factor voor ons geloofsleven. Gastpredikanten moeten soms even wennen als iemand dwars door hun verhaal z'n eigen reacties geeft, maar dat schept ook een bepaalde sfeer. Het kenmerkt Terheijden: vrijheid met behoud van onze identiteit. Onze kracht ligt in het pastoraat én in onze gastvrijheid. We hebben slechts één ouderling, maar die wordt ondersteund door tien bezoeksmedewerkers.

En we letten erop dat we bij het kofiedrinken na elke kerkdienst contact zoeken met kerkgangers die we niet kennen." Mariëtte is tevens dirigent van de cantorij. "Zo'n cantorij is meer dan zingen. Het betekent ook saamhorigheid en naar elkaar omzien."

PUBIEK GEBRUIK

De gastvrijheid uit zich ook in het publieke gebruik van de kerk. Gemeenteleden en andere dorpelingen werken hier samen. Kerkenraadslid Jan Buys vertelt: "Door ons kerkje te verhuren voor bijvoorbeeld trouwerijen en uitvaarten, zondagmiddagconcerten of een tentoonstelling, kunnen we het onderhoud en de inrichting financieren. Sinds kort is er elke maand een sing-a-songwritersavond. Daar komen wel tachtig mensen. Mensen van buiten reageren enthousiast, maar ook de gemeente staat open voor dit bredere gebruik. Ik zeg wel eens: 'Alles wat boven de rivieren op zaterdag gebeurt, kan hier ook op zondag.' Ik kom uit een traditioneel hervormde gemeen-

te, maar ben verknocht geraakt aan de geestelijke ruimte die ik hier heb gevonden."

PROTESTANTS LEVEN OVEREIND HOUDEN

Waarom we dapper zijn? Mariëtte: "Onze gemeente heeft het initiatief genomen tot de samenwerking in een federatie van vier gemeenten in deze regio. Ondersteuning kregen we daarbij van gemeenteadvisoren. We wisten dat we hierbij zouden moeten inleveren en veel geduld hebben. We wilden over grenzen kijken om voor de toekomst protestants leven in deze streek overeind te houden. Acht jaar heeft iedere gemeente zich ervoor ingezet. Regiodiensten, een kerkblad, ambtsdragers- en predikantenoverleg waren het resultaat. Bestuurlijk samenwerken bleek uiteindelijk toch niet mogelijk. Jammer, maar wie weet komt er een nieuwe kans."

www.wittekerkijeterheijden.nl
www.devierkring.nl

verscheidenheid omgaan; we herbergen van Gereformeerde Bond tot vrijzinnig. En er zijn veel 'gemengde' huwelijken. De open sfeer waarin mensen elkaar aanvaarden wordt als verrijking ervaren. De gemeente weet dat ze in deze kwetsbare diaspora-situatie overeind moet blijven. Dat is waar we ons op richten. Ons nieuwe beleidsplan heet niet voor niets 'Houd dan de lofzang gaande'. Wij vinden dat hier een plek moet zijn waar het Verhaal blijft klinken en het leven voor het aangezicht van de Heer wordt geleefd."

DIENTEN ZONDER PREDIKANT

Compagner vertrekt dit jaar wegens emeritaat uit Weert. De gemeente is voorbereid op een periode zonder dominee. Er is een sterke wil om op eigen benen te blijven staan, ook zonder voorganger. Jefta van Garderen, voorzitter van de pastorale raad: "Er is al twee jaar een werkgroep 'Samen de dienst maken' die acht keer per jaar een reguliere kerkdienst zonder predikant organiseert. De lezing voor de zondag staat centraal, daar wordt een viering omheen gebouwd. In de Stille Week bereidt de werkgroep zes vie-

ringen voor. Het kost allemaal tijd en inzet maar het werkt aanstekelijk. Die vieringen moeten blijven doorgaan. En het levert ook waardering op. Het zijn geen experimentele diensten. Dat er geen predikant bij is, is al experiment genoeg. Het moet voor ieder mee te maken zijn. We hoeven nu minder gastpredikanten te zoeken."

De drie bijdragen op deze twee pagina's zijn van Simon Drost, gemeenteadviseur in de Protestantse Kerk

Elim: waar een klein dorp groot in kan zijn

Elim is een klein dorp op de Drentse zandgrond. Geen dorp van veel boekenwijsheid, wel van grote levenswijsheid, zeker bij de oudere generatie. Gemeenteleden stonden voor een tentoonstelling eigen kunstwerken en voorwerpen af die iets van hun geloof en spiritualiteit weergaven. Hierin werd de verbondenheid van de gemeenteleden tastbaar. 'Waar een klein dorp groot in kan zijn!' schreef een van de bezoekers in het gastenboek bij de tentoonstelling.

De tentoonstelling 'Geloven is een kunst', initiatief van emeritus-predikant André Heiner, was enkele weken te bezichtigen in de pastorie die Heiner achterliet toen hij een half jaar voor zijn emeritaat verhuisde naar een woning in het dorp. Hij wilde iets met die lege pastorie, een expositie of zo. In een vorige gemeente organiseerden hij en zijn vrouw Loes ook al een tentoonstelling. In de loop van zijn predikantschap zag Heiner veel woonkamers vanbinnen, met daarin veel kunstwerken: schilderijen, foto's, een borduurwerk van het Laatste Avondmaal... Allemaal uitingen van spiritualiteit en geloof waar gemeenteleden vaak niet of nauwelijks woorden aan kunnen geven.

AFBEELDING ALS HOUVAST

Heiner vroeg zijn gemeenteleden een werk af te staan voor de expositie 'Geloven is een kunst'. Een werkgroep legde zich toe op het verzamelen, en uit allerlei hoeken en gaten kwamen voorwerpen en kunstwerken tevoorschijn. Soms moest Heiner een schilderij letterlijk 'lospraten' van de muur. Een kunstschilder uit het dorp richtte de expositie in de lege pastorie in.

Een van de blikvangers van de expositie was een metersgroot puzzelschilderij van De Nachtwacht van Rembrandt. De maker ervan was ernstig ziek. Met Heiner sprak hij over het licht in de afbeelding, en verbond dat met Psalm 27: 'God is mijn licht, mijn heil; wie zou ik vrezen? Hij is de Heer, die hulp verschaft in nood.' Zo vormde deze afbeelding een houvast.

Terwijl het Samen op Weg-proces in Elim niet tot de gehoopte afronding kwam, werd in dit project de verbondenheid van de gemeenteleden

tastbaar. De expositie begon in de kerk met een power-pointpresentatie van een gemeentelid, 'De schepping is een kunst', met allerlei natuurfoto's met meditatieve teksten en muziek. Van daaruit gingen de bezoekers door naar de pastorie. Sommige mensen kwamen driemaal terug, ervoeren de meditatieve stilte, genoten van de expositie. Ook dorpsgenoten van buiten de kerk kwamen, en mensen uit de wijde omgeving.

SERIEUS NEMEN

Voor Heiner was deze expositie zijn manier om afscheid te nemen. In 'Geloven is een kunst' kwamen allerlei lijnen uit zijn periode als predikant bij elkaar. Het is een kunst om het geloven vol te houden bij alles wat op je pad komt. En waar woorden vaak tekortschieten, ook in Elim, wordt geloven zichtbaar in kunst. Heiner: "In deze expositie wilde ik het geloof van gewone mensen voluit serieus nemen. In de weken rond de expositie heb ik regelmatig een verbinding gelegd tussen een van de kunstwerken en de tekst die voor die zondag op het rooster stond. Dat heeft de beleving van de geëxposeerde werken verdiept. Dat is ook waar ik als theoloog voor heb gestudeerd. Ik wil de kwaliteit van het vak hooghouden. Het gaat in de gemeente niet om mooie verhaaltjes vertellen of leuke dingen doen voor de mensen, het gaat om het Hoogheilige. Hoewel: dit was ook leuk!"

ELS DEENEN
gemeenteadviseur
in de Protestantse Kerk

